

in het scheppingswerk zich vernieuwt, door de ontdekking van het scheppingsmysterie, verheft zich tenslotte de ziel boven de natuur uit, om de Schepper te vinden.



De anatomische les.
v.l.n.r.: L. P. van Noorden, E. M. Kruytzer,
Mej. W. Brabander, Mevr. Ummels-Visser.



De burgemeester biedt bloemen aan.
Eerste rij v.l.n.r.: Mr. A. Minis, Mevr. Minis, Mevr.
Willemse, burg. Breekpot, Mr. Korn, dir. Linsen,
Prof. Timmers, P. Hens.

IN MEMORIAM BROEDER BERNARDUS (1880 — 1862)

door Prof. Dr. J. J. G. PRICK
(Nijmegen)

Het bericht van het plotseling heengaan van broeder Bernardus is aan velen onopgemerkt voorbij gegaan, doch het heeft tegelijkertijd bij talloze anderen verbijstering en ontroering teweeg gebracht. De figuur van een eenvoudige kloosterbroeder met een vanzelfsprekende natuurlijke intuïtieve begaafdheid voor alles, dat met natuur en leven in verband staat, is binnen de eindeloze verscheidenheid van menselijke typen geenszins alledaags. Het intieme samengaan van eenvoud, sensitiviteit en van een niet door schoolgevormde, doch desniettemin zeer geaccentueerde en gedifferentieerde begaafdheid voor botanie, biologie en geneeskunde, welke — dank zij haar originaliteit en ongevormdheid — alle sporen van verbastering miste, trof ieder, die het voorrecht mocht genieten met Broeder Bernardus in aanraking te komen. Het duidelijkst vielen deze eigenschappen op, wanneer men het voorrecht genoot door hem als gids vergezeld te worden bij een botanische excursie, waarbij hij zich onmiddellijk als een homo ludens — een man, die speels temidden van de natuur staat — kenmerkte. Zijn eerste duidelijke interesse voor de natuur, die hem ongetwijfeld als aangeboren dispositie was meegegeven, openbaarde zich in de korte tijdsspannen, dat hij als herder schapen hoedde. De permanente, min of meer gedwongen confrontatie met de Brabantse natuur prikkelde zijn belangstellingsfeer en maakte hem in hoge mate aandachtig voor wat hij om zich heen waarnam aan planten en dieren en andere natuurverschijnselen. Hij trachtte de betekenis van planten voor het menselijk organisme op het spoor te komen, enerzijds door het aanschaffen van populaire literatuur, zoals destijds op dit gebied bestond, anderzijds toetste hij de opgedane kennis aan de praktijk door op zich zelf te experimenteren, met bijvoorbeeld in de literatuur als laxermiddelen aangegeven kruiden.

Voor de herkenning van planten had hij in de ware zin des woords een uiterst fijne neus. De plantensystematiek lag hem voortreffelijk, ongetwijfeld meer dan de physiologische problematiek.

Niet alleen was hij een goed botanicus, doch tevens boeide hem de biologie en in het bijzonder de biologische en practische aspecten der geneeskunde. Hoe vaak heeft Broeder Bernardus ons verrast met spontane, waardevolle opmerkingen, waaruit zonneklaar bleek, dat hij talenten en begaafdheid bezat, die tot uitdrukking kwamen in een goed en scherp waarnemen en interpreteren van bepaalde fenomenen des levens. Waar hij in het verleden geen leerschool op dit gebied had genoten en zijn kennis derhalve niet historisch bepaald was, moest deze opvallende kennis en kunde — zoals reeds gezegd — toegeschreven worden aan aanleg en toelag. Het is duidelijk, dat een man met dergelijke capaciteiten behoeften moest gevoelen om zich hierover te uiten. Hij heeft dit nagestreefd en afdoende onder de jonge generatie een school gevormd. Deze resulteerde in het tot ontwikkeling brengen van de veldbotanie bij zijn jeugdige vrienden. Tot deze hoorde onder meer de jonge generatie Prick, die zich gelukkig prijst in het verleden deel te mogen hebben gehad aan het „Bernardus Seminarium”, want het botaniseren met en onder leiding van broeder Bernardus had voor ons de waarde van een zaatschool. Het door hem op onze akkers gestrooide zaad heeft practisch bij allen, die erbij betrokken waren, vruchten voor het verdere leven opgeleverd. Naast het zaaien hield Broeder Bernardus tevens supervisie op de prestatie van zijn leerlingen en droeg derhalve er toe bij, dat zij in de goede richting getraind werden.

Ik beschouw het als een ereplicht en als een vriendendienst op deze plaats hulde te brengen aan een man, die ongewild en ongeweten een waardevol stempel gedrukt heeft op de natuurwetenschappelijke ontwikkeling van een groep mensen.

Onze dankbaarheid blijkt niet slechts uit de hulde en het eresaluut, dat wij thans aan broeder Bernardus brengen, doch bovenal uit een hechte en diep in onze persoonlijkheid verankerd liggende vriendschap, die tot aan zijn dood bestaan heeft en die ook nadien onveranderd zal blijven voortleven. Want broeder Bernardus bleef voor ons tot aan zijn dood, wie hij was. De hoge ouderdom vermocht nauwelijks bij deze in alle opzichten sterke man geestelijk verval teweeg te brengen. Ondanks zijn aanzienlijk verminderde gehoorsscherpte bleef hij vitaal van geest, bleef de eenheid van heden en verleden

binnen zijn persoonlijkheid gehandhaafd en geen kracht der bewusteloze natuur kon hem in haar kluisters doen geraken.

Hij bleef zichzelf bepalen, hij bleef tot practisch aan zijn dood zelfstandig.

Nu heeft de Heer van Leven en Dood Zijn trouwe dienaar onverwacht, doch geenszins onvoorbereid, in aansluiting aan een lange en intensieve biddag, tot zich geroepen. Moge thans zijn grote geest, die nu onttaan is van het menselijk onvolmaakte lichaam, in volle mate deelachtig zijn aan het Goddelijke mysterie, dat alle andere mysteries transcendeert, die hij gedurende zijn leven heeft trachten te onthullen. En moge dan thans zijn door hard werken vermoeide lichaam rust vinden in de schoot van de Limburgse aarde, die hij gedurende zijn 40 jarig kloosterleven zo intens heeft lief gehad.

Toen op het kerkhof zijn ontzield lichaam terug was gegeven aan de schoot der aarde, was het voor ons een ontroerend tafereel waar te nemen, hoe een veldmuisje, dat op de prachtige herfstdag van de begravenis alle luxe van zijn dierlijk bestaan ten toon spreidde, op de doods-kist spelend heen en weer liep, als wilde deze vriend van Bernardus, in gemeenschap met de hem vaarwel zeggende vrienden, op symbolische wijze tot uitdrukking brengen, de verbondenheid van de Broeder met de natuur.

BOEKBESPREKING

Flora van Nederland. Heukels-van Ooststroom. 15e druk, bewerkt door Dr. S. J. van Ooststroom. 1038 afbeeldingen. Uitg. P. Noordhoff, Groningen 1962. Prijs geb. f 11,50.

Na de grondige revisie, die de bekende flora van Heukels in de 14e druk had ondergaan, kon de bewerker van de 15e druk zich beperken tot de noodzakelijke aanvullingen en verbeteringen. Wil een flora up to date blijven, dan brengt zo'n nieuwe uitgave toch heel wat werk mee. Alleen het bijhouden van de steeds omvangrijker wordende literatuur is al een hele karwei. Van verschillende genera zijn nieuwe determinatietabellen opgesteld voor de soorten, bij weer andere genera hebben ingrijpende veranderingen plaats gehad in de tabellen. De gebruiker van deze flora weet in alle geval zeker, dat hij over de nieuwste gegevens beschikt.

K.